

**LIETUVOS BANKO
PRIEŽIŪROS TARNYBOS
FINANSINIŲ PASLAUGŲ IR RINKŲ PRIEŽIŪROS DEPARTAMENTO
DIREKTORIUS**

**SPRENDIMAS
DĖL T. P. IR AB „LIETUVOS DRAUDIMAS“ GINČO NAGRINĖJIMO**

2016 m. liepos 20 d. Nr. 242-280
Vilnius

Lietuvos bankas gavo advokatės S. B. (toliau – pareiškėjo atstovė), atstovaujančios T. P. (toliau – pareiškėjas), prašymą išnagrinėti vartojimo ginčą dėl AB „Lietuvos draudimas“ (toliau – draudikas) veiksmų, kuriais galėjo būti pažeistos pareiškėjo teisės.

N u s t a t y t a:

2015 m. spalio 28 d. pareiškėjui nuosavybės teise priklausančiame gyvenamajame name, esančiame adresu: (*duomenys neskelbtini*), kilo gaisras, kurio metu nudegė pastato stogas, išdegė perdanga ir namo vidus su namų apyvokos daiktais. Šiaulių apskrities priešgaisrinės gelbėjimo valdybos Kelmės priešgaisrinė gelbėjimo tarnyba 2015 m. gruodžio 1 d. pažymoje dėl kilusio gaisro Nr. (*duomenys neskelbtini*) nurodė, kad labiausiai tikėtina, jog gaisras gyvenamajame name kilo dėl neatsargaus elgesio su ugnimi.

2016 m. sausio 23 d. draudikas, vadovaudamasis surinkta informacija ir Būsto draudimo taisyklių Nr. 67 (2015 m. liepos 1 d. redakcija, galiojanti nuo 2015 m. liepos 13 d.) (toliau – Taisyklės), kurių pagrindu tarp pareiškėjo ir draudiko buvo sudaryta draudimo sutartis, priėmė sprendimą pareiškėjui mokėtiną draudimo išmoką mažinti 79 procentais. Draudikas sumažino mokėtiną draudimo išmoką, atsižvelgdamas į draudimo rizikos pasikeitimą. Pasak draudiko, pareiškėjas ir jo šeimos nariai apdraustame pastate negyveno mažiausiai 9 mėnesius per metus, todėl draudikas, nustatęs nuostolių sumą, pareiškėjui išmokėjo 9 450 Eur draudimo išmoką.

Tarp šalių nėra ginčo dėl įvykio pripažinimo draudžiamuoju ir nuostolių sumos, tačiau pareiškėjas nesutinka su draudimo išmokos mažinimu. Pareiškėjas mano, kad draudiko sprendimas mažinti mokėtiną draudimo išmoką yra nepagrįstas dėl to, kad pareiškėjui priklausantis gyvenamasis namas buvo draudiko draudžiamas kaip nuolat gyvenamas pastatas nuo 2012 m. rugpjūčio 31 d. Draudžiant pastatą, draudikui nebuvo kilę abejonių dėl pareiškėjo pateiktos informacijos pakankamumo ir patikimumo. Draudikui buvo žinoma aplinkybė, kad pareiškėjas, išvykdamas dirbti į užsienį, namų valdą palieka saugoti su leidimu gyventi giminaičiui J. G. Taigi, draudikui buvo žinoma, kad apdraustame name yra nuolat gyvenama, jis niekada nebuvo paliekamas tuščias ir be priežiūros. Be to, ne dėl šios priežasties kilo gaisras. Draudikas taip pat neteisingai įvertino pareiškėjo pateiktus duomenis apie reguliariai naudojamą elektros energiją, nes atsiskaitymo su AB „Lesto“ netolygumas nuolat gyvenimo apdraustame pastate aplinkybės nepaneigia. Draudikui pareiškėjo teikiama informacija ir jos apimtis, sudarant sutartis 2013 m., 2014 m. ir 2015 m., abejonių nekėlė. VI „Registrų centras“ nekilnojamojo turto registre apdraustas pastatas yra įregistruotas kaip gyvenamasis namas. Pareiškėjas reguliariai mokėjo Kelmės rajono savivaldybės administracijai rinkliavos mokesčių. Iš 2015 m. gruodžio 4 d. Kelmės rajono savivaldybės administracijos Kražių seniūnijos pažymos Nr. (*duomenys neskelbtini*) matyti, kad pareiškėjas savo gyvenamąją vietą buvo deklaravęs apdrausto namo, kuriame kilo gaisras, adresu. Draudikas, nepagrįstai sumažindamas pareiškėjui priklausančią draudimo išmoką, pažeidė jo teisėtus lūkesčius, kurie buvo orientuoti į maksimalų žalos atlyginimą, įvykus draudžiamajam įvykiui. Pareiškėjo atstovė atkreipė dėmesį į tai, kad 2007 m. apdraustas namas buvo sudegęs,

gaisro priežastis – žaibas, tačiau 2008 m. gyvenamasis namas buvo visiškai atstatytas. Pareiškėjo atstovė, remdamasi pirmiau nurodytais argumentais, reikalauja įpareigoti draudiką išmokėti visą draudimo išmoką, jos nemažinant.

Draudikas su pareiškėjo atstovės reikalavimu nesutinka ir savo atsiliepime Lietuvos bankui nurodė, kad draudimo išmoką sumažino, remdamasis Taisyklių B skyriaus V dalies 1.1 papunkčiu, įtvirtinančiu, kad draudimo išmoka gali būti mažinama arba nemokama, jeigu draudėjas nepraneša draudikui apie draudimo rizikos padidėjimą. Taisyklių B skyriaus II dalies 1 punkte apibrėžta, kas yra laikytina draudimo rizikos padidėjimu („*Draudimo rizikos padidėjimas – tai šiose Taisyklėse, draudimo liudijime ir (arba) kituose mums pateiktuose dokumentuose numatytų aplinkybių, galinčių turėti esminės įtakos draudžiamąjį įvykio atsitikimo tikimybei ir šio įvykio galimų nuostolių dydžiui, pasikeitimas ar atsiradimas, taip pat aplinkybės, apie kurias mes, sudarydami draudimo sutartį, teiravomės pateikdami Jums klausimus raštu Prašyme sudaryti draudimo sutartį arba (ir) teiraudamasis raštu kitokiu būdu*“). Taisyklių B skyriaus II dalies 1.1–1.8 papunkčiuose apibrėžta, kaip gali pasireikšti draudimo rizikos padidėjimas. Dėl 2015 m. spalio 28 d. įvykio buvo taikytas B skyriaus II dalies 1.8 papunktis, numatantis, kad „*Draudimo rizikos padidėjimu laikoma, jei nuolat ilgiau nei 3 mėnesius per metus gyvenamasis būstas yra negyvenamas ir neprižiūrimas pilnamečio asmens.*“

Draudikas atkreipė dėmesį į pareiškėjo atstovės argumentus ir nurodė, kad tol, kol neįvyksta draudžiamasis įvykis, draudikas neturi galimybės įsitikinti draudėjo suteiktos informacijos teisingumu. Be kita ko, draudimo sutarties šalis sieja fiduciariniai santykiai, todėl draudikas pasitiki jam draudėjo suteiktos informacijos teisingumu. Draudikas pažymėjo, kad draudimo sutarties sudarymo metu objektyviai neįmanoma žinoti, jog draudimo rizika padidės. Faktinės aplinkybės, susijusios su draudimo rizikos padidėjimu, paaiškėja draudimo sutarties galiojimo metu arba tik po įvykio. Jeigu draudikas sudarant draudimo sutartį žinotų apie būsimą rizikos padidėjimą, būtų sudaroma draudimo sutartis, apskaičiuojant kito dydžio draudimo įmokas.

Draudikas nurodė, kad sprendimas mažinti draudimo išmoką buvo priimtas pagrįstai, nes prieš sudarant draudimo sutartį jam buvo suteikta netiksli informacija dėl pareiškėjo nuolat gyvenamos vietos, tai turėjo įtakos vertinant draudimo riziką, nes jeigu pareiškėjas būtų nuolat gyvenęs įvykio metu nukentėjusiam name, patirti nuostoliai būtų buvę mažesni arba jų nebūtų buvę. Draudikas nesutinka su pareiškėjo atstovės argumentais, kad jam buvo žinoma, kad pareiškėjas, išvykdamas dirbti į užsienį, namų valdą palieka saugoti su leidimu gyventi giminaičiui J. G. ir name buvo nuolat gyvenama. Pareiškėjo atstovės minimas asmuo pateikė draudikui paaiškinimą, kuriame nurodyta, kad „*2015-10-29 man pranešė kaimynas, kad kilo gaisras negyvenamame name, <...> T. P. dirba ir gyvena Anglijoje. Kadangi gyvenu 3 km nuo namo, todėl retai būnu prie šio namo. Paskutiniu metu namas buvo apleistas.*“ Pareiškėjas draudikui nurodė, kad į Lietuvą grįžta ne dažniau nei vieną kartą per mėnesį. Jokių kitų duomenų, kad pastate nuolat gyvenama, draudikui pateikta nebuvo. Už paslaugas apdraustame name, pavyzdžiui, elektrą, draudiko teigimu, nebuvo mokama nuolat. Draudikas taip pat nesutinka su pareiškėjo atstovės argumentu dėl apdrausto namo atstatymo, nes šis faktas nepagrindžia aplinkybės, kad gyvenamasis namas yra nuolat gyvenamas. Draudikas pažymėjo, kad priėmė pagrįstą sprendimą dėl draudimo išmokos mažinimo, todėl prašo netenkinti pareiškėjo atstovės reikalavimo.

K o n s t a t u o j a m a:

Vadovaujantis Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų nagrinėjimo tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimu Nr. 03-23, (toliau – Ginčų nagrinėjimo tvarkos aprašas) 9 punktu, ginčas Lietuvos banke nagrinėjamas laikantis rungimosi principo. Vartotojas ir finansų rinkos dalyvis privalo įrodyti tas aplinkybes, kuriomis remiasi kaip savo reikalavimų ir (ar) atsikirtimų pagrindu, išskyrus atvejus, kai yra remiamasi aplinkybėmis, kurių nereikia įrodinėti. Nagrinėdamas ginčą Lietuvos bankas atlieka pateiktų įrodymų vertinimą, kurio pagrindu priimamas sprendimas.

Išnagrinėjus pateiktus dokumentus bei šalių paaiškinimus, darytina išvada, kad šalių ginčas iš esmės kyla dėl draudiko teisės sumažinti mokėtiną draudimo išmoką taikymo sąlygų.

Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.987 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad draudimo sutartimi draudikas įsipareigoja sumokėti draudimo išmoką, jeigu įvyksta įstatyme arba draudimo sutartyje nustatytas draudžiamasis įvykis. Svarbu pažymėti, kad draudimo sutartimi teikiama draudimo apsauga nėra absoliuti. Galiojantys teisės aktai draudikui, siūlančiam draudėjams savanoriškojo draudimo sutartis, suteikia teisę nusistatyti draudžiamos draudimo rizikos, kuri objektyviai yra įmanoma, ribas.

Civilinio kodekso 6.993 straipsnio 1 dalyje įtvirtinama draudėjo pareiga prieš sudarant draudimo sutartį suteikti draudikui visą žinomą informaciją apie aplinkybes, galinčias turėti esminės įtakos draudžiamąjį įvykio atsitikimo tikimybei ir šio įvykio galimų nuostolių dydžiui (draudimo rizikai), jeigu tos aplinkybės nėra ir neturi būti žinomos draudikui. Civilinio kodekso 6.993 straipsnio 2 dalyje nurodyta, kad esminėmis aplinkybėmis, apie kurias draudėjas privalo informuoti draudiką, pripažįstamos aplinkybės, nurodytos standartinėse draudimo sutarties sąlygose (draudimo rūšies taisyklėse), taip pat aplinkybės, apie kurias draudikas raštu prašė draudėjo suteikti informaciją.

Iš šalių pateiktų įrodymų matyti, kad draudikas, nusprenddamas mažinti mokėtiną draudimo išmoką, rėmėsi šalių sudaryta draudimo sutartimi ir jos sudedamąją dalimi – Taisyklėmis. Taisyklių B skyriaus V dalies 1.1 papunktyje nustatyta, kad draudimo išmoka gali būti mažinama arba nemokama, jeigu draudėjas nepraneša draudikui apie draudimo rizikos padidėjimą. Taisyklių B skyriaus II dalies 1.8 papunktyje nustatyta, kad draudimo rizikos padidėjimu laikoma tai, jeigu nuolat ilgiau nei 3 mėnesius per metus gyvenamasis būstas yra negyvenamas ir neprižiūrimas pilnamečio asmens.

Šalių pateiktame draudimo sutarties pagrindu išduotame dokumente – draudimo liudijime – aiškiai įvardyta, kad draudimo objektas yra nuolat gyvenami pastatai. Tai, kad pareiškėjas gyvena ir dirba Didžiojoje Britanijoje ir į Lietuvą grįžta ne dažniau nei kartą per mėnesį, draudimo sutartyje nenurodyta. Šis faktas, pagal draudiko pateiktą informaciją, jam tapo žinomas tik po įvykio. Nors pareiškėjo atstovė kreipėsi į Lietuvos banką nurodė, kad VĮ „Registrų centras“ nekilnojamojo turto registre apdraustas pastatas yra įregistruotas kaip gyvenamasis namas, atkreiptinas dėmesys į tai, kad bendrinėje lietuvių kalboje sąvoka „gyvenamasis“ apibūdina namo paskirtį, t. y. tinkamumą jame gyventi. Civilinio kodekso 6.581 straipsnis taip pat įtvirtina sąvoką „gyvenamasis“ kaip reiškiančią namo tinkamumą gyventi, bet ne konstatavimą, jog jame nuolat gyvenama. Be to, Lietuvos Respublikos įstatymuose vartojamų sąvokų žodyne nurodyta, kad „gyvenamasis namas – gyventi pritaikytas pastatas, kuriame daugiau kaip pusė naudingojo ploto yra gyvenamosios patalpos“.

Pažymėtina, kad pareiškėjo atstovė paaiškino, kad pareiškėjas namą prižiūrėti su leidimu jame gyventi paliko giminaičiui J. G., ir tai patvirtina aplinkybė, kad namas draudimo laikotarpiu ir įvykio metu buvo nuolat gyvenamas bei prižiūrimas. Tačiau, atkreiptinas dėmesys į tai, kad draudikui buvo pateiktas 2015 m. lapkričio 17 d. J. G. paaiškinimas, kuriame jis nurodė, kad *„2015.10.29 man pranešė kaimynas, kad kilo gaisras negyvenamame name, (duomenys neskelbtini), priklausantis T. P. <...> Aš atvykau prie namo ir iškviečiau gaisrinę, gaisrinė užgesino gaisrą, nuo ko užsidegė aš tikrai nežinau, nes name pastoviai niekas negyveno, o T. P. dirba ir gyvena Anglijoje. Kadangi gyvenu 3 km nuo namo, todėl retai būnu prie šio namo. Paskutiniu metu namas biškį buvo apleistas.“*

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje ne kartą nurodyta, kad „draudimo sutartis yra rizikos sutartis, pagal kurią draudikas perima iš draudėjo nuostolių atsiradimo riziką; be to, tai yra fiduciarinė, t. y. grindžiama jos šalių didžiausio tarpusavio pasitikėjimo principu, sutartis; dėl to draudimo sutarties šalys privalo būti viena kitai absoliučiai atviros ir atskleisti viena kitai visą informaciją, kuri gali būti reikšminga šiai sutarčiai sudaryti bei jos sąlygoms nustatyti ir vykdyti“ (LAT 2008 m. lapkričio 17 d. nutartis civ. b. UAB „Interselas“ v. UAB, „IF draudimas“, bylos Nr. 3K-3-518/2008).

Draudimo sutarties, kaip rizikos sutarties, kuri grindžiama didžiausiu šalių pasitikėjimu, ypatumai lemia didesnę šios sutarties šalių pareigą bendradarbiauti ir kooperuotis (Civilinio

kodekso 6.38 straipsnio 3 dalis), taip pat didesnę atidumą ir rūpestingumą viena kitos atžvilgiu. Draudikas, sudarydamas draudimo sutartį, turi įvertinti draudimo riziką. Nustatydamas draudimo riziką, draudikas vertina draudėjo pateiktą informaciją, nes faktai, kuriais remiantis gali būti nustatyta draudimo rizika, žinomi paprastai tik draudėjui. Civilinio kodekso 6.993 straipsnio 1 dalyje nustatyta draudėjo pareiga suteikti draudikui visą žinomą informaciją apie aplinkybes, galinčias turėti esminės įtakos draudžiamojamajam įvykiui atsitikimo tikimybei ir šio įvykio galimų nuostolių dydžiui (draudimo rizikai), jeigu tos aplinkybės nėra ir neturi būti žinomos draudikui. Draudikas pasitiki draudėjo atskleidžiamais faktais ir prisiima riziką manydamas, kad draudėjas nenuslėpė jokių draudžiamojamajam įvykiui atsitikimo tikimybei ir šio įvykio galimų nuostolių dydžiui reikšmingų aplinkybių. Draudėjo pateikta informacija gali lemti tiek draudiko sprendimą prisiimti draudimo riziką ar ne, tiek draudimo sutarties sąlygas, tarp jų ir draudimo įmokos bei draudimo išmokos dydžius.

Mokėtiną draudimo išmoką draudikas sumažino remdamasis sumokėtos draudimo įmokos ir draudimo įmokos, kuri būtų buvusi nustatyta pareiškėjui, jeigu namas būtų buvęs apdraustas kaip negyvenamas, santykio principu.

Iš ginčo šalių pateiktos medžiagos matyti, kad visos ikisutartinės informacijos atskleidimo aplinkybės yra įtvirtintos vieninteliame šalių pateiktame dokumente – draudimo liudijime. Draudimo liudijime aiškiai nurodyta, kad draudimo objektas yra nuolat gyvenami pastatai. Kitų dokumentų, kuriuose atsispindėtų ikisutartinė šalių valia, Lietuvos bankui nebuvo pateikta.

Atsižvelgiant į nustatytas aplinkybes, darytina išvada, kad faktinės aplinkybės, susijusios su draudimo rizikos padidėjimu šiuo nagrinėjamu atveju, paaiškėjo galiojant draudimo sutarčiai, įvykus 2015 m. spalio 28 d. įvykiui, nes, jeigu draudikas sudarant draudimo sutartį žinotų apie būsimą rizikos padidėjimą, draudimo sutartis būtų sudaryta, apskaičiuojant kito dydžio draudimo įmoką. Taip pat manytina, kad, pareiškėjui arba jo paskirtam atsakingu asmeniui nuolat gyvenant apdraustame name, draudžiamojamajam įvykiui galėjo nebūti arba dėl jo patirti nuostoliai galėjo būti mažesni. Taigi, darytina išvada, kad Taisyklių B skyriaus II dalies 1.1 papunktis, nustatantis, kad draudimo išmoka gali būti mažinama arba nemokama, jeigu draudėjas nepraneša apie draudimo rizikos padidėjimą ir dėl to buvo patirti arba padidėjo nuostoliai, draudiko buvo pritaikytas pagrįstai.

Svarbu pažymėti, kad pareiškėjo giminaičio J. G. paaiškinime nurodytomis aplinkybėmis, kuriomis draudikas rėmėsi, sumažindamas mokėtiną draudimo išmoką, patvirtinta, kad asmuo, kuriam pareiškėjas paliko prižiūrėti namų valdą, name nuolat negyveno. Šis asmuo, tik gavęs kaimyno pranešimą apie gaisrą ir nuvykęs prie namo, iškviėtė priešgaisrinę tarnybą, kurį gaisrą užgesino. J. G. papildomai nurodė, kad apleistame name apsilankydavo retai. Nors pareiškėjo atstovė ir ginčija šias draudiko nustatytas aplinkybes, vis dėlto jokių kitų duomenų, galinčių paneigti J. G. nurodytą informaciją, Lietuvos bankui nepateikė. Darytina išvada, kad pareiškėjo atstovė neįrodė, kad draudimo laikotarpiu apdraustas namas buvo nuolat gyvenamas ir prižiūrimas pilnamečio asmens.

Šios aplinkybės buvo esminės ir apie jas pareiškėjas privalėjo informuoti draudiką prieš sudarydamas sutartį. Pažymėtina, kad, remiantis Taisyklių B skyriaus II dalies 1.8 papunkčiu, draudimo rizikos padidėjimu laikoma tai, jei nuolat ilgiau nei 3 mėnesius per metus gyvenamasis būstas yra negyvenamas ir neprižiūrimas pilnamečio asmens. Svarbu pažymėti, kad draudimo liudijime nurodyta, kad draudžiamas objektas – nuolat gyvenami pastatai, todėl laikytina, kad šios aplinkybės lėmė draudimo rizikos padidėjimą ir žalos atsiradimą, dėl to darytina išvada, kad draudikas, remdamasis draudimo sutarties sąlygomis, pagrįstai nusprendė mažinti mokėtiną draudimo išmoką.

Remdamasis tuo, kas išdėstyta, ir vadovaudamasis Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimo Nr. 03-23 „Dėl Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų nagrinėjimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ 3 punktu bei šiuo nutarimu patvirtinto Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų nagrinėjimo tvarkos aprašo 41.3 papunkčiu, n u s p r e n d ž i u:

Atmesti pareiškėjo T. P. reikalavimą.

Lietuvos banko sprendimas dėl ginčo esmės yra rekomendacinio pobūdžio ir teismui neskundžiamas. Vartotojui ir finansų rinkos dalyviui išlieka teisė dėl ginčo sprendimo kreiptis į teismą arba kitą ginčų nagrinėjimo instituciją įstatymų nustatyta tvarka. Kreipimasis į teismą po Lietuvos banko sprendimo dėl ginčo esmės priėmimo nelaikomas šio sprendimo apskundimu.

Reguliuojamos rinkos priežiūros skyriaus
viršininkas, pavaduojantis Finansinių paslaugų
ir rinkų priežiūros departamento direktorių

Vaidas Cibas